

RAPPORT

ARKEOLOGISK REGISTRERING UNDER VANN I OMRÅDET TROSVIK-STRØMTANGEN I PORSGRUNN KOMMUNE

NORSK MARITIMT MUSEUM Prosjekt 2020019

14. april 2020, Pål Nymoen

Bakgrunn

Norsk maritimt museum (NMM) mottok i januar 2020 et varsel om oppstart av planarbeid med detaljregulering for Strømtangen i Brevik. Varselet ble oversendt fra Børve Borchenius Arkitekter AS. NMM vurderte planforslaget i forhold til vårt ansvarsområde i kulturminneforvaltningen som er å gjennomføre registrering av automatisk fredede kulturminner under vann etter Lov om kulturminner av 9. juni 1978 (kml).

På grunn av at det fra tidligere er kjent et høyt potensial for kulturminner under vann i Brevik området kom NMM til at det var behov for å gjennomføre en undervannsarkeologisk befaring i forbindelse med høringen av planvarselet. Hensikten med befaringen var å avklare om det finnes eventuelle fredede eller vernede kulturminner under vann i det sjøområdet plangrensen omfatter. I henhold til kml § 9, ble en avtale med tiltakshaver om gjennomføring av undervannsarkeologisk registrering inngått og befaringen ble gjennomført i uke 14, 2020.

Registreringer

Planområdet var på dette stadiet i planprosessen, ganske stort, avgrenset med svart linje i figur 1. Nærmere beskrivelse av hva som er formålet med å regulere så vidt store deler av sjøområdet i Trosvik/Strømtangen framgår ikke av varselet, men i korrespondanse med planlegger ble det opplyst at det kunne være aktuelt å endre plangrensen senere. Det ble uansett fra vår side lagt opp til å registrere sjøbunnen innenfor hele planområdet.

Registreringen ble gjennomført i løpet av en dag og det ble gjennomført fire dykk for å dekke over hele området. Dybdene i planområdet variere mye men størstedelen av planområdet ligger innenfor kote 2-18 meter. Dykkingen ble gjort som svømmedykking, dels som slep av dykker i kabel for visuell registrering av bunnoverflaten over større områder. Det ble brukt kommunikasjonskabel, så observasjoner dykkeren gjorde kunne logges underveis. Funn og funnforhold ble fotodokumentert og posisjonert med gps.

Generelt bilde av sjøbunnen i området er at det ligger en del moderne skrot på bunnen, særlig nærmest land. Dette er diverse jernkorrosjon, betongrester, bildekk med mer. For øvrig var sjøbunnen forholdsvis fast, bestående av sand, skjellsand, grus og stein.

Det ble påvist en del kulturminner på sjøbunnen i planområdet (fig 2-6 og oversikt i fig 7). Funnene består vesentlig av klart avgrensede ballastroyser med innhold av henholdsvis vannrullet stein og tegl, samt store mengder flintknoller (Id. 268793, 268797, 268978, 278799, 268802, 268806). Id 268800 er en stållekt, 18-20 meter lang som ligger helt inntil land i Trosvik og id. 268804 er et stökkanker som ligger inntil land ved Strømtangen.

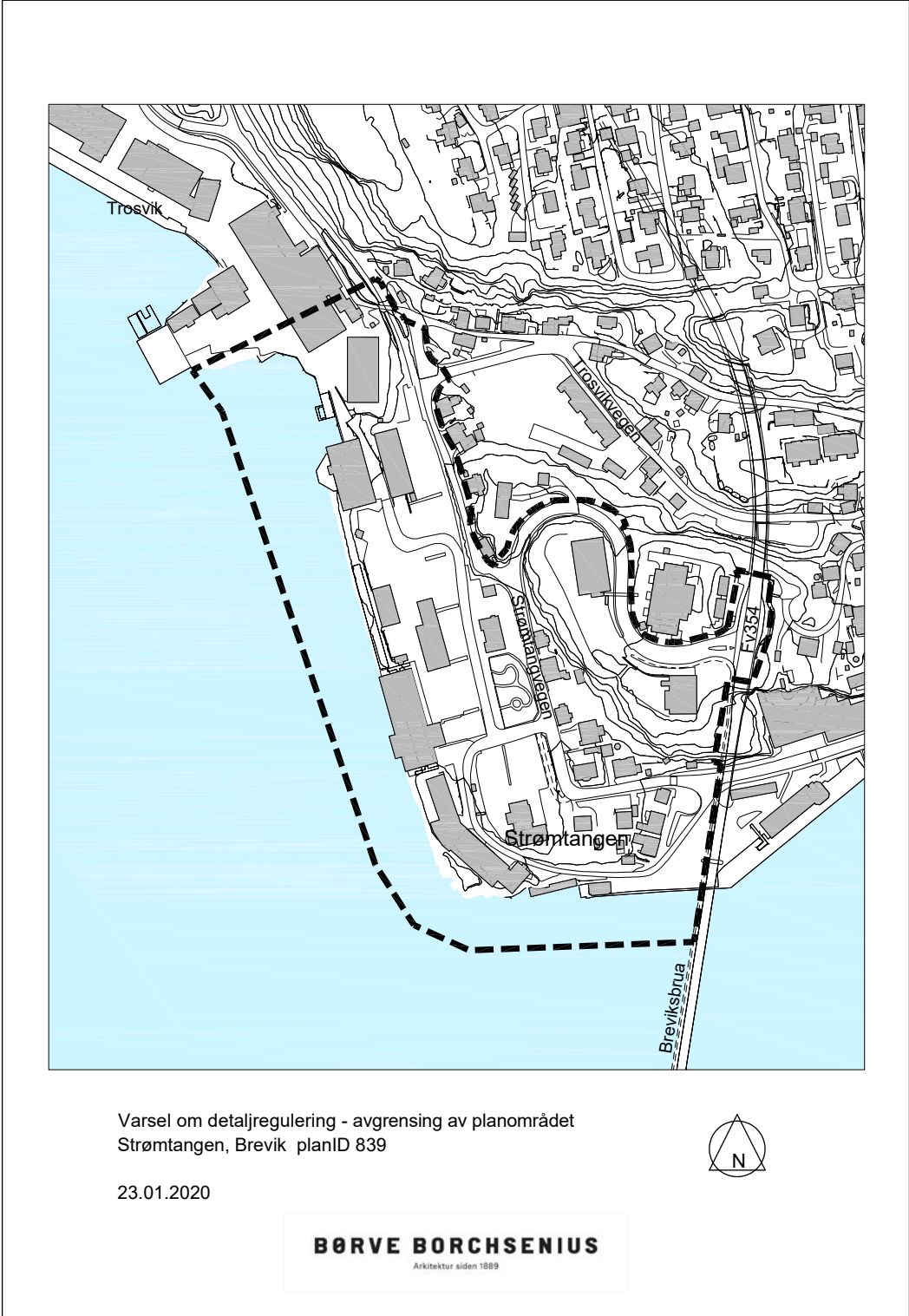

Fig. 1. Plankart utarbeidet av Børve Borchsenius Arkitekter AS

Fig. 2 Id. 268800 bygparti av ställester (foto NMM)

Fig. 3 Id. 268800 ställesterinnvendig, delvis bevarat tredekk i lasterom (foto NMM)

Fig. 4 Id. 268802 Ballastroys, vesentlig flint og kalk (foto NMM)

Fig. 5 Id. 268803 Ballastroys bestående av vannrullet naturstein og gul teglstein (foto NMM)

Fig. 6 Provmateriale fra haugene med ballastflint, glass, tegl og keramikk (foto NMM Pål Nymoen).

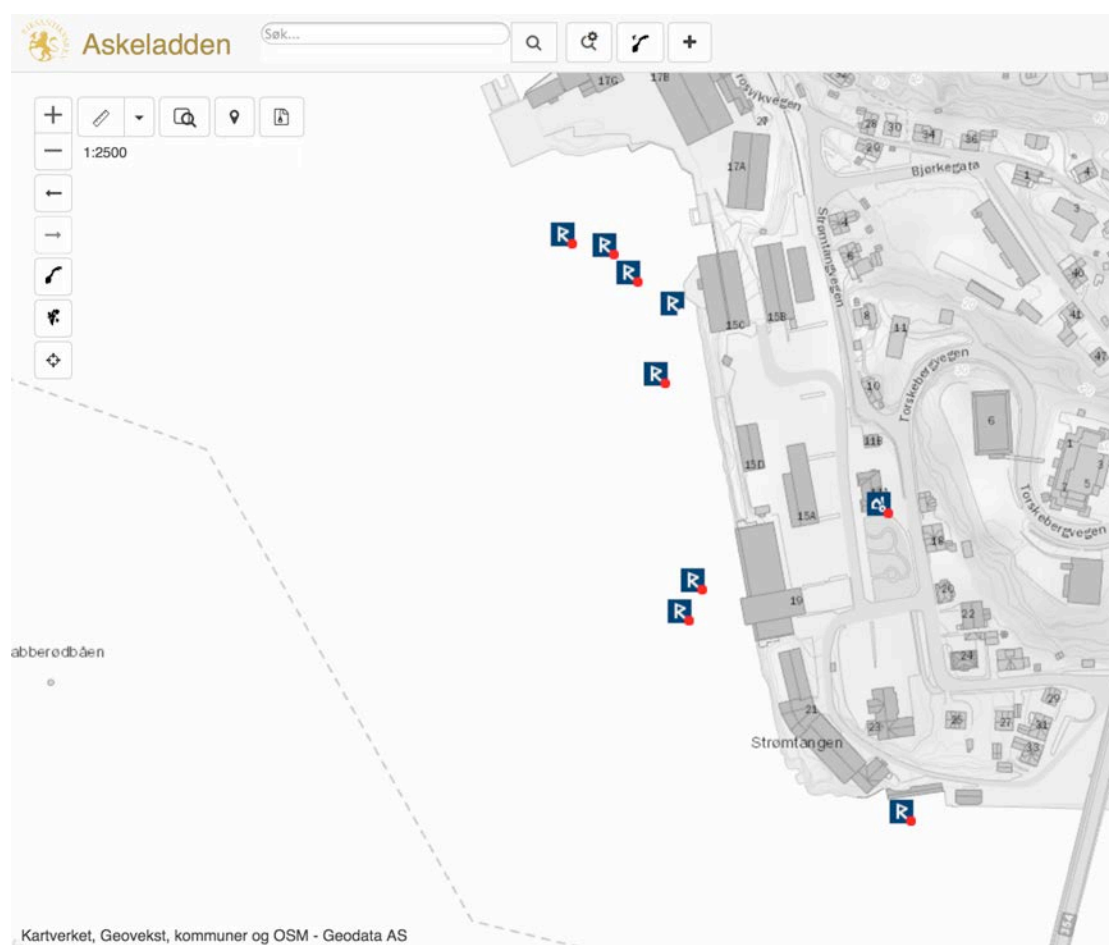

Fig. 7 Skjerm bilde av kulturminnebasen Askeladden (14.04.2020).

Konklusjon

Undervannsarkeologisk registrering innenfor detaljreguleringsplan for Strømtangen resulterte i flere funn som er omfattet av kulturminnelovens § 14 (Id. 268793, 268797, 268978, 278799, 268802, 268806 og 268804). Ballastrøysene representerer sannsynligvis et gammelt ankring- losse – og lasteområde i naturhavnen Trosvik. Det ble ikke gjort funn av klart daterbart materiale i ballastrøysene men ut fra sammensetning og type vil vi på generelt grunnlag anta at de stammer fra etter reformatorisk tid, perioden 1600-1800.

Videre i planprosessen må det tas hensyn til disse kulturminnene. Vi anbefaler å vurdere å trekke plangrensen helt inn til strandsonen, dersom det ikke er praktiske hensyn som gjør det nødvendig å regulere sjøområdet der kulturminnene ligger. Dersom det blir aktuelt å regulere for utbygging i områdene det er registrert kulturminner må det søkes om dispensasjon fra bestemmelsene i kulturminneloven § 14.